

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- א. לפסול במקום אחים ולחלוץ שלא במקום אחים.....2
- הדרן עלך על אלו מומין.....3
- פרק שביעי.....3
- ב. מומין אלו בין קבועין בין עוברים פוסלין באדם ויתר עליהן ... ובעלי חמורות.....3
- ג. באדם לא נאמר בו יבלת בבהמה לא נאמר דק תבלול מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל גרב גרב ילפת ילפת לגזירה שוה.....5
- ד. מומא מחיל עבודה דכתיב מום בו ולא יחלל שאינו שוה בזרעו של אהרן לא מחיל עבודה ... ומשום מראית העין איכא בינייהו עשה12
- ה. כילון דדמי רישיה לאכלא לפתא דדמי רישיה לגדגלידא דליפתא תנא וצוארו עומד באמצע ראשו מקבן ... ושראשו שקוט מלפניו וסקיפת מאחוריו ... וצוארו שקוט ושמוט דחביא מחבא שמוט דאריך ושמוט.....14
- ו. ובעלי חמורות ... דאית ביה עצם כולי עלמא לא פליגי דפסלא כי פליגי דלית ביה עצם מר סבר הא אינו שוה בזרעו של אהרן ומר סבר קרקורא דבישרא בעלמא הוא 15
- ז. הקרח פסול ... ואיכא דמתני אסיפא ואם יש לו ה"ז כשר אמר רבא לא שנו אלא שיש לו לאחריו ואין לו לפניו אבל יש לו בין לאחריו בין לפניו פסול וכל שכן שיש לו לפניו ואין לו לאחריו ודאין לו כלל דפסול.....16
- ח. והננסין.....16
- ט. והזבלגנין פסולין לפי שאינן שוה בזרעו של אהרן ... ננסין תנינא זבלגנין איצטריך ליה לאשמועינן ומהו דתימא משום מראית העין.....17
- י. ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית ... ושניטלו שיניו פסול משום מראית העין 17
- יא. אין לו גבינין או אין לו אלא גבין אחד זהו גבן האמור בתורה ... שגבינין שוכבין ... גבן שיש לו גבינין הרבה.....18

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

- יב. המפלת בריה שיש לה שני גבין ושתי שדראות ואמר רב באשה אינו וולד בבהמה אסור באכילה 18
- יג. אלא בששדרתו עקומה 19
- יד. החרום פסול איזהו חרום הכוחל שתי עיניו כאחת שתי עיניו למעלה ושתי עיניו למטה עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה רואה את החדר ואת העלייה כאחד סכי שמש והזגדן והצירן 19
- טו. חרום שחוטמו שקוע חוטמו סולד חוטמו בולם חוטמו נוטף 20

דף מג.

א. לפסול במקום אחים ולחלוץ שלא במקום אחים

כבר התבאר לעיל דף מב: שטומטום¹ אם נקרע ונמצא זכר רצה חולץ רצה מייבם. ויש מי שאומר² שאפילו אחר שנקרע ונמצא זכר אינו מייבם, מפני שהוא בספק סריס דמספקא להו לחכמים ולא יכלו לעמוד על בוריו של דבר אם נמצא מעולם אחר שנולד טומטום אם הוליד כשנקרע, ואם כן אפילו כשנקרע הרי הוא בספק סריס חמה, שאינו חולץ ואינו מייבם ואין חולצים ומביבמים את אשתו, ואפילו אין לו סימני סריס מה שנולד כשהוא טומטום זהו סימן סריסותו.

לכך אזלינן ביה לחומרא, דהיינו אם יש לו אחים אחרים יחלצו הם או ייבמו, ואם חלץ הוא פסלה עליהם, ואם אין לו אחים אלא הוא חולץ ולא מייבם.

¹ שו"ע ונו"כ שם ב

² היינו הרא"ש פוסק כר' יוסי דאמר שמא נקרע וימצא סריס חמה היינו אף אם יהיה זכר ספק לנו שמא סריס הוא אפי' בלא סימני סריס. ב"ש שם יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

וטומטום³ קודם שנקרע חולץ מספק, שהרי הוא ספק זכר ספק נקבה ושם זכר הוא לכך לא תיפטר בלא חליצה. ואשת טומטום י"א⁴ או חולצת או מתייבמת וי"א שאסורה ביבום וחייבת חליצה.

הדרן עלך על אלו מומין

פרק שביעי

ב. מומין אלו בין קבועין בין עוברים פוסלין באדם ויתר עליהן ... ובעלי חשרות

³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קעט ב

⁴ לדעה הראשונה להלן שנקרע נמצא זכר חולץ או מייבם א"כ הכא ממ"נ מותרת אי זכר הוא הרי מתייבמת ואי נקבה א"כ לאו אשת אחיו הוא ומותרת אך לדעה השניה להלן ספק סריס חמה הוא שאינה חולצת ואינה מתייבמת ואם כן יש לחשוש שפוגע באשת אחיו וכן יש בטור דאפילו לדעה שני' טומטום שחלץ פוסל על אחיו מספק וכ' המרדכי פ' דאין לעשות מעשה לכתחילה להתיר משום ס"ס דהא בכמה מקומות מצינן דאפילו בס"ס מחמירין כגון בבכורות ס"פ אלו מומין דאיכא ס"ס ספק זכר ספק נקיבה ואת"ל זכר אינו סריס וכ' הפר"ח י"ד בכלל ס"ס סי' י"ח בשם הרימ"ט גס' הדין וכו' מתרצא שאם אתה אומר מתייבמת משום ס"ס גס' י"ל תנשא לשוק מס"ס שמא נקבה ואת"ל זכר שמא סריס והו' לי' תרתי דסתרינן וא"י איך לא הרגישו למה דאיתא נמי שם דין דטומטום שחולץ פוסל על האחין לר' יוסי בר יהודה אף שהוא ספק נקיבה ספק סריס ומה תרתי דסתרינן שייך שם. והנלע"ד לדחוק להסכמת הפוסקים לדון בדין ס"ס וכדי שלא נאמר שזה יוצא מן הכלל בלא טעם היינו טעמ' דבמדי דאפשר שיתברר ויתגלה למפרע דעבד איסורא כגון בטומטום דאפשר שיקרע וימצא זכר סריס או אינו סריס חשו חכמינו ז"ל שלא לדון בס"ס כזה. וא"כ מלבד מה שחכמינו אשכנזים דעתם להחמיר בס"ס הסותר החזקה לגמרי כגון להתיר אשה ע"י ס"ס במיתת הבעל אף גס' מטעם הנ"ל יש להחמיר ולבד כל הנ"ל למה שהעלתי בפנים סי' ד' דמטעם מעלת יוחסין החמירו אף בס"ס זה נמי שייך אף בס"ס שבגט ובמיתת הבעל וצ"ע. בית מאיר שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כבר התבאר במסכת קידושין דף סו: שכל כהן שיש בו מום בין מום קבוע בין מום עובר⁵ לא יכנס למקדש מן המזבח ולפנים דהיינו בין המזבח לאולם וכן על המזבח עצמו לא יעלה⁶.

ואם עבד במקדש⁷ פסל וחילל עבודה ולוקה אף על העבודה שנאמר (ויקרא כא פסוק יז) **אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוֹם לֹא יִקְרַב מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לַמִּדְוָה**⁸ שאזהרה זו שלא יקרב לעבודה. י"א שבעל מום קבוע לוקה אף על הכניסה אף אם לא עבד⁹. וי"א שאינו לוקה אלא אם עבד, אבל אינו לוקה על הכניסה, בין האולם והמזבח ואין איסורו אלא מדרבנן¹⁰.

וכן בעל מום¹¹ עובר שעבד כגון בעל גרב שהוא מין שחין או ילפת¹² והיא החזוית המבוארת לקמן פסל ולוקה שנאמר (שם פסוק יח) **כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בוֹ מוֹם לֹא יִקְרַב מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לַמִּדְוָה** שזו אזהרה לבעל מום עובר.

⁵ רמב"ם ביאת המקדש פ"ו ה"א ומשנה למלך שם

⁶ משנה למלך שם שעובר משום לאו דאך אל הפרוכת לא יבוא (ל"ת סט) ועיי"ש שהביא שדעת במגילת אסתר שלא נאסר משום לאו זה אלא רק כ"ב אמה שבין האולם והמזבח ובמזבח עצמו לא נאסר אבל מספר המצוות ל"ת סט שכתב "שהזהיר כהן בעל מום מהכנס להיכל בכללו. רוצה לומר המזבח ובין האולם והמזבח והאולם וההיכל" משמע שאף המזבח עצמו בכלל לאו זה

⁷ ועיין זבחים טז ע"א שמוזהר גם שלא לעבוד בבמה ולכאורה גם שם מחלל עבודה

⁸ וא"ת מה צורך ללמוד מפי השמועה שאזהרה זו לא יקרב לעבודה הרי מפורש הוא בכתוב אשר בו מום לא יקרב להקריב לחם אלהיו ואפשר דה"ק מפי השמועה למדו שאזהרה זו לכל מין קרבן ולדם כדיליף לה מקרא בת"כ ועי"ל דקרא כתיב בתר הכי כי כל איש אשר בו מום לא יקרב וה"א דעל קריבה למזבח לבד חייב אע"פ שלא עבד לכך הוצרך ללמוד מפי השמועה שאינו כן (כסף משנה שם וזה דלא כמשנה למלך הנ"ל שחייב על הקריבה לבד על המזבח) ועיין רדב"ז אלף תיד שכתב שכוונת הרמב"ם דה"א שאין האיסור אלא אם בא שלא לעבוד עבודה כדכתיב אך אל הפרוכת לא יבוא להכי אשמעינן דמפי השמועה למדו שאף לעבודה לוקה.

⁹ ועיין בכסף משנה שם שהקשה דכאן משמע שלוקה אם עבר ונכנס בין האולם ולמזבח ובפי"ט ה"ד מסנהדרין אות כח משמע שאינו לוקה אלא אם נכנס להיכל. ועיין ברכת הובח בחי' הרמב"ם שכתב שמה שכתב בפי"ט מסנהדרין הוא לאו דוקא

¹⁰ רמב"ן בספר המצוות ל"ת סט

¹¹ רמב"ם שם הלכה ב

¹² ואע"ג שאלו משכחת ליה שיהיו מום קבוע כגון גרב יבש וחזוית המצרית עכ"פ מדרבי בספרי את אלו ע"כ ריבה שאינם קבועים שהריח בקבוע אין שום חידוש (אבהא"ז איסורי מזבח פ"א ה"ה)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ואין בעלי מומין שעבדו במיתה אלא במלקות בלבד, אבל על הכניסה לחוד
י"א שאינו חייב מלקות¹³, וי"א¹⁴ שחייב.

כל המומין כולן¹⁵ אחד שהיו בו מתחלת ברייתו ואחד שנולדו בו אחר כן
בין עוברין בין שאינן עוברין הרי זה פסול עד שיעבורו¹⁶.

כל המומין הפוסלין¹⁷ בבהנים מאה וארבעים וזהו כללם:

שמונה בראש. ושנים בצואר. ותשעה באזנים. וחמשה בגבינים. ושבעה
בריס העין. ותשעה עשר בעינים. ותשעה בחוטם. ותשעה בפה. ושלושה
בבטן. ושלושה בגב. ושבעה בידים. וששה עשר באיברי הזרע. ועשרים
ברגלים. ושמונה בכל הגוף. ושמונה בעור הברש. ושבעה בכח הגוף וריחו.

כל הקרבנות¹⁸ וכל העבודות בכלל איסור זה, ואם עבד עבודתו פסולה, בין תמידים
ובין חטאת ואשם, בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים, וכן הקומץ, והלבונה, והקטורת,
ומנחת כהנים, ומנחת כהן משיח, ומנחת נסכים, ובכלל זה היציקות, והבלילות,
והתנופות, וההגשות, והקמיצות, וההקטרות, והמליקות, והקבלות, וההזיות, אמנם אין
בעל מום חייב מלקות אלא על ארבע העבודות שהזכיר חייב עליהן, והן זריקה, והקטרה,
וניסוך המים בחג, וניסוך היין לתמיד, אבל על שאר העבודות שהזכיר אינו חייב מיתה
עליהן, בעל מום אינו חייב מלקות, אלא איסור מן התורה יש בהן.

**ג. באדם לא נאמר בו יבלת בבהמה לא נאמר דק תכלול מנין
ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל
גרב גרב ילפת ילפת לגזירה שזה**

¹³ (צפנת פענח תניינא עמ' 48 בדעת הרמב"ם)

¹⁴ הר המוריה שם הלכה ב

¹⁵ רמב"ם שם הלכה ג

¹⁶ וכשיעברו הרי הם כמי שאינם אבל בבהמה יש נ"מ כגון בהקדישה כשהיה בה המום ואח"כ קודם שהקריבה
עבר המום אינו עובר על הקדישה עיין צפנת פענח מתנות עניים עמ' 95

¹⁷ שם ביאת המקדש פ"ח הי"ז

¹⁸ רמב"ם שם פ"ט ה"י ומל"מ תמידין ומוספין פ"ב ה"י ד"ה עוד י"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

המומין הפוסלים¹⁹ באדם ובבהמה חמשים וזהו פרטין:

חמשה באוזן²⁰. ואלו הן:

- א. הראשון – מי שנפגם דהיינו שנחסר מסחוס אזנו והוא תנוך האוזן דהיינו החלק הפנימי שיש בו קשיות ודומה לעצם²¹ ונפגם כדי שתחגור הצפורן בפגם²², אבל העור המוקף לסחוס האוזן והוא האליה הרכה של האוזן שהוא בשר רך מקיף לכל²³ האוזן כולה²⁴ אין בו מום²⁵ בין ניקב בין נסדק. כיון שחוזר לבריאותו.
- ב. השני – מי²⁶ שנסדק²⁷ סחוס אזנו בכל שהוא אע"פ שלא חסר ודוקא אם נסדק כל שפת הסחוס אבל באמצע אינו מום.
- ג. השלישי – מי²⁸ שניקב סחוס אזנו באמצע²⁹ כגודל גרגיר של כרשינה³⁰ בין נקב עגול בין נקב ארוך אם יש בכלולו כדי להצטרף בחללו כשיעור גרגיר של

¹⁹ שם ביאת המקדש פ"ז ה"א וה"ב ערוך השולחן ביאת המקדש סי' מו סעי' א

²⁰ התבאר לעיל גבי בהמה דף לו.

²¹ "תנוך און הוא אשר נרשום לך עתה, וזה שנשם [מוקף בולט] יצא על שמה האוזן ממה שימשך לפנים כאשר יגע בו האדם ימצאוהו חזק דומה לעצם, ומחויז הוא בשר רך מקיף בסביב האוזן כולה והפנימי הוא תוך האוזן, ולזה הנשם אשר מחויז יהיה תכלית האוזן הקערורה, וזהו תנוך און אשר על איזה חלק שיזדמן ממנו או על כולו יזה השמן והדם והוא אמרם תנוך און זה גדר האמצעי" (רמב"ם פירוש המשניות נגעים פ"ד מ"ט) "לכאורה נראה לפרש דתנוך קרי עצם. לפי שהוא גשם חזק דומה לעצם. כמו שהעתיקתי מלשון הרמב"ם בריש פרקין. אבל הרמב"ם כתב וז"ל ענין עצם הוא גוף אחד וגולם אחד כמו שנשלל גולם א' רך וכפלו. גזור ממה שנא' (שמות כ"ה) וכעצם השמים למוהר. ע"כ. מעמו שאע"פ שהוא דומה לעצם זה מחמת חזקו. אבל אינו עצם [באמת]" (תוי"ט בכורות פ"ו מ"ט)

²² דהיינו שתתעכב הצפורן אם יעבירה על הפגם

²³ אבל בטור יו"ד סי' שט משמע שנקט שהוא רק העור הרך בתחתית האוזן וז"ל "וכיצד צרימת האוזן שנפגמה בחסרון עד שתחגור בה הציפורן מן הסחוס פירוש התנוך ולא מן העור שבשפת האוזן בין שנפגמה בידי אדם בין שנפגמה בידי שמים" ועיין תוי"ט בכורות פ"ו מ"א ועיין חזו"א ברמב"ם כאן שכתב שאין בזה מלוכת אלא הכונה לבשר הרך רק שלמטה הוא רחב ולמעלה הוא צר

²⁴ וכן משמע במהר"י קורקוס

²⁵ משמע שאינו מום כלל וכן משמע בר"ב שם מ"א אמנם עיין במהר"י קורקוס שכתב דבגמ' משמע שהוא מום עובר ואפשר שלרמב"ם היתה גירסא אחרת

²⁶ שם ה"ג ערוה"ש שם סעי' ב

²⁷ דהיינו שלא נחסר ובוזה שונה מנפגם ערוה"ש שם סעי' ב

²⁸ שם

²⁹ שאם היה בצד הוי נסדק שפוסל בכל שהוא ערוה"ש שם ועיין לקוטי הלכות בכורות לו ע"ב בעין משפט אות ח שתמה על הרמב"ם אמאי לא הזכיר בעיא דגמ' אם בעינן שהכרשינה נכנס ויצא בחור

³⁰ עיין מהר"י קורקוס

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כרשינה³¹ ה"ז מום³² אמנם אם רק ע"י שימתחו את העור יגיע לכדי נקב בכרשינה אינו מום³³.

ד. הרביעי – מי שיבשה³⁴ אזנו כדי שתנקב ולא תוציא דם, ושיעורו כמלא כרשינה³⁵ כדין ניקב סחוס אזנו באמצע. וי"א³⁶ ששיעור היבשות הוא כדי שיהא נפרץ בציפורן דהיינו שתעשה פתיתים אם ימשמשו בה.

ה. החמישי – מי שהיתה אזנו³⁷ כפולה לשתיים, אפילו הגדי שדרך אזנו להיותן נוטות וכפולות ובלבד שיהיו לו שני סחוסין³⁸, אבל אם אין לה אלא סחוס אחד והרי הוא כגוף אחד שנכפל כשר. וי"א שפי' אזנו כפולה לשתיים הוא שיש לו שתי אזנים מצד אחד אוזן בתוך אוזן ואין לה אלא תנוך אחד, שנכפל תנוך העליון לתוכו ונתחבר למטה, הוי מום ואם התנוכים מובדלים למעלה כשר³⁹.

שלשה בריס⁴⁰ של עין⁴¹ ואלו הן:

ו. הראשון⁴² – מי שניקב ריס מריסי עיניו דהיינו עפעף⁴³ בכל שהוא.

ז. השני – מי שנסדק ריס מריסי עיניו בכל שהוא.

³¹ ועיין בליקוטי הלכות בכורות פ"ז עמ' 3 אות ה' דבמ' נסתפקו אם כשיעור כרשינה ממש או כשיעור שכרשינה נכנס יוצא בריוח ומסתברא דאזלינן לחומרא ועיין מהרי קורקוס ועיין דברי המודות על הרא"ש פ"ז אות ב ועיין תפארת ישראל על המשנה פ"ו אות ה' שכתב שיעור שכרשינה נכנס ויוצא בנקב ועיין חזו"א על הרמב"ם שם

³² עיין ליקוטי הלכות שם צ ע"א אות ז

³³ חזו"א על הרמב"ם שם

³⁴ שם ושם סעי' ג

³⁵ עיין בערוה"ש שם שבתחילה רצה לומר בכל שהוא אבל הוכיח מלשון המשנה "ניקבה מלא כרשינה או שיבשה" ששיעורם שוה

³⁶ טור יו"ד סי' שט

³⁷ ר"ב מסכת בכורות פרק ו' משנה ט ותוי"ט שם

³⁸ במשנה בכורות פ"ו מ"ט איתא און הגדי שהיתה כפולה, אמרו חכמים, בזמן שהיא עצם אחד, מום. ואם אינה עצם אחד, אינה מום. ופי' ברמב"ם בפירוש המשניות שם "ענין עצם הוא גוף אחד וגולם אחד כמו שנמל גולם רך וכפלו גזור ממה שנאמר וכעצם השמים למוהר" וזהו מש"כ הכא כתב בב"י סימן ש"ט דנראה שהוא מפרש בזמן שהיא עצם אחד. היינו לומר שהאוזן הנוסף הוא עצם אחד בפני עצמו. ובזמן שאינו עצם א' היינו לומר שהאוזן הנוסף אינו עצם בפני עצמו ועי"ש בתפארת ישראל שכתב שהיא דעה שלישית דהיינו שכל אוזן הוא גוף אחד בפני עצמו

³⁹ וכתב שם בר"ב "ומעמא לא אתפרש. ומכל מקום לא דמי לבעל חמש רגלים, דאזן בתוך אוזן אינו נראה כל כך" ולרמב"ם אפשר שמום כה"ג פסול

⁴⁰ לעיל דף לה.

⁴¹ לעיל דף לה.

⁴² שם ה"ד ובערוה"ש שם סעי' ו

⁴³ תפארת ישראל שם אות ז

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ח. השלישי – מי שנפגם ריס מריסי עיניו בכל שהוא, ושלשה מומין אלו בכלל חרוץ האמור בתורה. ומומין אלו אינם אלא בריס העליון של העין שהוא העפעף העליון שמכסה את העין ולא בתחתון.

שמונה בעין⁴⁴ – ואלו הן:

ט. הראשון – העיור בין באחד מעיניו בין בשניהן כמו שיבואר להלן דף מד.

י. השני – מי שאינו רואה בשתי עיניו או באחת מהן, אע"פ שאין נראה בהן שינוי כלל מחמת שירדו מים אל תוך העין⁴⁵ בקביעות⁴⁶ ומונעים את הראות⁴⁷.

יא. השלישי – מי שאינו רואה בעיניו או באחת מהן ראייה ברורה מחמת שהיה בה סנורים קבועים.

יב. הרביעי – מי שבעינו⁴⁸ כמו גרגיר של ענב אף ע"פ שהוא רואה.

יג. החמישי – מי שיצא בשר יתר בעינו עד שחפה מעט מן השחור של עין.

יד. השישי – מי שנמשך הלובן של עין ונכנס ממנו מעט בשחור עד שנמצא השחור מעורב בלובן והוא תכלול⁴⁹ האמור בתורה, אבל אם יצא מן השחור לתוך הלבן אינו מום שאין מומין בלבן⁵⁰.

טו. השביעי – מי שהיתה נקודה לבנה בתוך השחור וזהו דק האמור בתורה והוא שתהיה צפה על גבי השחור, אבל אם לא היתה צפה או שהיתה משוקעת בשחור אינו מום, וכן אם היתה נקודה שחורה בתוך הלבן אפילו צפה אינו מום שאין מומים בלבן.

טז. השמיני – היתה נקודה שחורה שוקעת בתוך השחור אף זה נקרא דק, אבל אם היתה צפה הואיל והיא שחורה בשחור אינו מום.

שלשה בחוטם⁵¹, ואלו הן:

⁴⁴ רמב"ם שם ה"ה

⁴⁵ ועיין בתפארת ישראל שם אות כ שפירש שענינו נוספות וזולגות מים תמיד

⁴⁶ ומה שאמר הקבועים הוא שב אל המים והחורור שלפעמים יתמסמס הסתום ויסורו המים ויתפזרו ולא יעמדו ולפעמים תהיה הראיה נעדרת מחמת סבות אחרות ויבריא אחרי כן רמב"ם פירוש המשניות בכורות פ"ו מ"ג

⁴⁷ ר"ב בכורות פ"ו מ"ג מלבי"ם בתורה והמצוה אמור פ' ג אות מו ועיי"ש שגם טיפות לבנות שיש בעין ומונעות את הראות הרי הם בכלל זה

⁴⁸ ועיין בתפארת ישראל שם אות יג שכתב שיש על השחור שבעין בליטה עגולה כעינב משמע שעל הלבן אינו מום

⁴⁹ מלשון כלול

⁵⁰ שאינה אלא שומן העין (ר"ב שם מ"ב)

⁵¹ לעיל דף לט ודף מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

יז. הראשון – מי שניקב חוטמו אפילו מצד אחד בימינו או בשמאלו ובלבד שיהיה הנקב עד החלל.

יח. השני – מי שנסדק חוטמו.

יט. השלישי – מי שנפגם חוטמו כדי שתחגור בו צפורן⁵². וכל זה אפילו בכל שהוא ואם הנקב באמצעי שבחוטם בפנים דהיינו במחיצה החולקת את הנחיריים אינו מום כיון שאינו נראה מבחוץ. וי"א⁵³ שאם נקבה המחיצה החולקת בפנים במקום שנראה מבחוץ כגון בסוף החוטם הרי זה מום.

ששה בפה⁵⁴, ואלו הן:

כ. הראשון – מי שניקב שפתו אפילו אחת מהן העליון או התחתון והנקב מעבר לעבר.

כא. השני – מי שנפגמה שפתו וניכר הפגם.

כב. השלישי – מי שנסדקה שפתו והסדק הוא השפה ממש מזר שלה עד שתחלק לשני ראשים.

כג. הרביעי – מי שעצם לחיו התחתון עודף על העליון כל שהוא, ואם אין בה עצם אינו מום וכן אם העליון עודף על התחתון אף כשיש בו עצם אינו מום. וי"א⁵⁵ שבעליון אפילו אם אין בו עצם הרי זה מום.

כד. החמישי מי שפיו נפוח מחמת גופו וברייתו, אבל אם הוא נפוח מחמת הרוח דהיינו מחמת שנצטננו ברוח ובקור⁵⁶ אינו מום. וי"א⁵⁷ שאם פיו צר שאין לו רוח כל כך בתוך הפה אינו מום אך אם מחמת העצם, שהשפתיים פתוחות יפה, אך עצמות הלחי אדוקות שאינו יכול להרחיב אותן וכשהוא אוכל מרחיב השפתיים הרי זה מום.

כה. השישי – מי שניטל רוב המדבר של לשונו אפילו אותו הלשון שאינו מדובק למלקוחיו דהיינו חלק הלשון המתנענע והאדם מדבר בו⁵⁸ דהוי כמום שבגלוי דכשפותח פיו רואים הכל חתיכת זה הלשון.

⁵² ר"ב שם מ"ד

⁵³ שם ה"ו ערוה"ש שם סעי' י ליקומי הלכות בכורות לט [יט ע"ב בדפו"] ובעין משפט אות ו

⁵⁴ לעיל דף למ משם ה"ז וערוה"ש שם סעי' יא

⁵⁵ כ"ב בליקומי הלכות בכורות מ ע"א ועיי"ש בעין משפט אות ק שמעמא הוי כיון שבחזיר לחי העליון בלבד עודף על התחתון ולהכי בלחי העליון שעודף דומה לחזיר והרי הוא מום אף בלא עצם אבל לחי התחתון שגם אם עודף אינו כחזיר א"כ בעינן עצם כדי ליחשב מום

⁵⁶ חזו"א על הרמב"ם שם

⁵⁷ רש"י בפ"י הראשון בפיו בלום

⁵⁸ ערוה"ש יו"ד סי' שט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

שנים עשר⁵⁹ באיברי הזרע ואלו הן:

- כו. הראשון – מי שנמעך הגיד שלו, מעצמו.
כז. השני – או נכתת, היינו שכתתוהו באבן או בדבר אחר עד שנתמעך.
כח. השלישי – או ניתק שניתוק ביד ממקומו אלא שעדיין תלוי.
כט. הרביעי – או נכרת לגמרי.
ל. החמישי – מי שנמעכו הביצים שלו או אחת מהן.
לא. השישי – או נכתתו או אחת מהן.
לב. השביעי – או נתקן או אחת מהן.
לג. השמיני – או נכרתו או אחת מהן.
לד. התשיעי – מי שאין לו אלא ביצה אחת אע"פ שיש לו שני כיסין⁶⁰, וכן מי שאין לו ביצים כלל נמי הוי מום.
לה. העשירי – מי ששתי ביציו בכיס אחד.
לו. האחד עשר הטומטום.
לז. השנים עשר האנדרוגינוס.
ששה בידים וברגלים⁶¹ ואלו הן:
לח. הראשון – הפסח⁶².
לט. השני – ומי שנשמטה יריכו הוא שרוע האמור בתורה דהיינו שהרגל ארוכה יותר מן הצורך ע"י שנשמטה יריכו⁶³.

⁵⁹ שם ה"ח ושם סעי' יב לבוש סי' שט

⁶⁰ ועיין חזו"א על הרמב"ם כאן שהוכיח שלדעת הרמב"ם בין באדם בין בבהמה יש שני כיסים אבל דעת תוס' בכמה מקומות שאין לאדם אלא כיס אחד

⁶¹ שם ה"ט ושם סעי' יג לעיל דף מ

⁶² ההבדל בין פסח לצולע שהצולע הוא ע"י שנשמט הירך והולך על צלע אחת והפסח דולג (מלבי"ם שם אות מז)

⁶³ מלבי"ם שם אות מט ועיין בלבוש יו"ד סי' שט וז"ל ודוקא שלא איעכול ניביה אבל איעכול ניביה הוא מריפה ופסול מצד מריפה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

מ. השלישי – מי⁶⁴ שאחת מירכותיו גבוהה מחברתה, שדרך הבהמה שהירך מחוברת לאליה סמוך לכסלים, ולא למעלה מן הכסלים, וזו הירך על גבי הכסל⁶⁵.

מא. הרביעי – מי שנשבר עצם ידו אפילו אם הוא רק באצבעו⁶⁶ ואפילו אינו חסר כלום⁶⁷ והוא שיהיה ניכר מבחוץ אבל אם השבר בפנים ובחוץ אינו ניכר אינו מום.

מב. החמישי – מי שנשבר עצם רגלו אפילו רק באצבעו⁶⁸ והוא שיהיה ניכר ואע"פ שאינו ניכר כשעומד⁶⁹ אם ניכר כשהוא מהלך הרי זה מום.

מג. השישי – מי שרגליו מבולמות כלומר נפוחות⁷⁰ מחמת עצמן וברייתן⁷¹, אבל אם היו מבולמות מחמת הרוח אינו מום. ויש מפרשים⁷² שמבולמות היינו שכפות רגליו צרות קצרות ומוקשות. אם כל כף הרגל צרה אינו מום ואם רק העצם צרה והבשר מתרחב ומתפשט הרבה מעבר לעצם הרי זה מום.

ארבעה מומין הראויין להיות בכל הגוף⁷³ ואלו הן:

מד. הראשון – מי שיש בו גרב יבש⁷⁴ כל שהוא בין שהוא מבפנים לח ובין יבש וזהו הגרב האמור בתורה. וזהו מין שחין.

מה. השני – מי שיש בו יבלת שיש בה עצם וזה הוא יבלת האמורה בתורה, אבל כשאין בה עצם אינו מום⁷⁵ לבד בעינים⁷⁶ גם בלא עצם הוי מום וכנ"ל.

⁶⁴ ר"ב בכורות שם מ"ז

⁶⁵ ועיין תו"ט שם מ"ז "והנה נראה לפ"ז כשהשני בתוך הכסל עצמו. הרי הוא גבוהה והוי מום. ואף בפי' הרמב"ם כתוב כן. אמרו כסול זה שרגלו א' בתוך הכסל ע"כ. אבל בגמ' אשכחן דהכי תניא כסול שרגלו א' בתוך הכסל ורגלו א' על גבי הכסל"

⁶⁶ מלבי"ם שם אות נ

⁶⁷ לבוש שם

⁶⁸ מלבי"ם שם

⁶⁹ בלבוש יו"ד סי שט כתב זה גבי בהמה גם על היד וגם על הרגל ועיין בליקוטי הלכות שם דף מ [כ ע"ב בדפו"י] בעין משפט אות מ דבבהמה שייך גם ביד וגם ברגל אבל באדם אין שייך ביד שיהיה ניכר כשהוא מהלך ולהכי אם אינו ניכר ממש אינו מום אמנם אפשר דשייך שיהיה מום אם ניכר בשעת עשיית מלאכה

⁷⁰ הר המוריה שם הלכה ז

⁷¹ שירך אחד גדול משל חבירו (לבוש שם)

⁷² ברש"י ובטור

⁷³ שם ה"י יא ושם סעי' יד לעיל דף מא.

⁷⁴ אבל לח מבחוץ אינו קבוע עיין בכורות שם מ"ב

⁷⁵ ואפי' יש בה שיער (לבוש שם)

⁷⁶ שאפילו בלובן שבעין הוי מום והוא שיש בה שיער (ר"ב שם מ"י)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

מו. השלישי – מי שיש בו חזזית מצרית כל שהיא והיא חזזית קשה וכעורה וזו הוא ילפת האמורה בתורה אבל חזזית שאינה של מצרית לא הוי מום ודבר זה צריך ידיעה ובקיאות לחלק בין מצרית לאינה מצרית.

מז. הרביעי – כל עצם שבגלוי שנחרץ בו חריץ דהיינו שניכר שחסר קצת מרוחב העצם אע"ג שלא נשבר⁷⁷ הרי זה מום והוא בכלל חרוץ האמורה בתורה, ואין הצלעות בכלל עצמות שבגלוי וכל מום בעינן שיהיה בגלוי והעצמות הם בפנים הבהמה ולהכי לא הוי מום בשבירתם.

ועוד יש שם⁷⁸ שלשה מומין אחרים ואינם באבר פרטי אלא קלוקל בכל בנין הגוף ואלו הן:

מח. הראשון – מי שהזקין כל כך שהגיע להיות רותת ורועד כשהוא עומד, אבל אם לא הגיע למדריגה זו כשר⁷⁹.

מט. השני – החולה כשהוא רועד מפני חוליו וכשלון כחו, וכן הטריפה, ובאדם כשר וכן יוצא דופן פסול בבהמה ובאדם כשר.

נ. השלישי – המזוהם⁸⁰ וכהן שהוא מזוהם בזיעתו רוחץ ושף כל גופו בבושם ועובד, היה ריח פיו רע נותן בפיו פלפל או זנגביל וכיוצא בהן ועובד, ואם עבד בזיהום זיעתו או בזיהום פיו הרי חילל עבודתו כשאר אלו הבעלי מומין כולם.

דף מג:

ד. מומא מחיל עבודה דכתיב מום בו ולא יחלל שאינו שוה בזרעו של אהרן לא מחיל עבודה ... ומשום מראית העין איכא בינייהו עשה

שלשה מיני⁸¹ מומין הם:

א. יש מומין שהן פוסלין הכהן מלעבוד והבהמה מליקרב.

⁷⁷ עיין תוי"ט שם מ"י ובתפארת ישראל אות עד

⁷⁸ שם הי"ב ושם סעי' טו לעיל דף מא.

⁷⁹ ואפילו לר"מ ריש מס' פרה שאין מביאים זקנים מפני הכבוד מ"מ מן התורה כשירים (ערוה"ש שם)

⁸⁰ ועיין בליקוטי הלכות שם [כב ע"א בדפו"י עין משפט אות ל דדעת רש"י דמי שמזיע ולכן הוא מזוהם יש לו עצה להכשירו לעבודה ע"י רחיצת גופו אבל מזוהם בגופן דהיינו שגופו מסריח אין שום עצה להכשירו לעבודה

⁸¹ רמב"ם ביאת המקדש פרק ו הלכה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ב. ויש מומין שפוסלין באדם בלבד מלעבוד⁸².

ג. ויש מומין שאין פוסלין אבל מפני מראית העין אמרו שכל כהן שיש בו אחד מהן אינו עובד.

אינו פוסל⁸³ עבודה אלא אם היה בו מום שפוסל באדם ובבהמה שאז אם עבד בין בשוגג בין במזיד עבודתו פסולה ואם היה מזיד לוקה, אבל מי שיש בו מום מן המומין המיוחדין לאדם⁸⁴ ועבד אף ע"פ שהוא לוקה⁸⁵ לא חילל עבודתו⁸⁶, ואם היה בו דבר מדברים שהם מפני מראית העין אינו לוקה ועבודתו כשירה. וי"א⁸⁷ שבמומין המיוחדים לאדם אינו לוקה אלא עובר באיסור עשה.

⁸² ביאור הדברים דוודאי דבר שהוא בעצם מום פוסל באדם ובבהמה אמנם באדם יש דברים שבעצם אין זה מום אלא שברוב האנשים אין הדרך להיות כן או שמכוער הוא ביותר מחמת זה ולכן בבהמה אינו כלום אבל באדם דכתיב כל אשר בו מום מזרע אהרון ובעינין איש השוה בזרעו של אהרון כדאיתא בברכות מג ע"א כיון שע"י מומים אלו אינו נראה שוה לרוב האנשים אינו מום לענין לפסול העבודה ועיין בערוה"ש העתיד סעי' יג שכתב דכיון דלהדיא איתא כל איש אשר בו מום מזרע אהרון הכהן לא יגש להקריב אינו כלאו הבא מכלל עשה דעלמא דזהו אם לא היה כתוב הלאו אח"כ אבל כאן שכתוב לאו אח"כ הוי כלאו גמור ולהכי לוקה רמב"ם שם הלכה ו

⁸⁴ חוץ ממה שמפורש בתורה שהם מום שלכאורה עליהם לוקה (לקומי הלכות בכורות מג [כג ע"א בדפ"י] עין משפט פ)

⁸⁵ ועיין מל"מ שהקשה דבבכורות מג אמרינן שאינו אלא בעשה וכן הקשה בתוי"ט שם פ"ז מ"ג ועיין במחנה ישראל (מובא בספר הליקוט'ים שם) שכונת הרמב"ם שלוקה משום הכניסה (ל"ת סט) ולא משום העבודה אמנם עיין ל"ת סט שדעת המנחת חינוך רעז דבמומין שאין מחלין עבודה לא יהיה לוקה משום לאו דקריבה וכן דעת הגרי"ז בכורות דף מה ע"ב ד"ה והנה שיטת הרמב"ם

⁸⁶ והנה לפי הכלל שנתן רבינו בפ"ו ה"ו דמומין המיוחדין באדם ולא בבהמה דאע"פ שהוא לוקה לא חלל עבודתו יעו"ש ומשמע דכל המומין דאיתנהו בפרק זה דינם כך וזהו תימה גדולה הא בפרשת אמור בתורה אחר אשר חשב המומין שבאדם כתוב ולא יחלל את מקדשי וכו' דמבואר מזה שאם עבד חילל ושם כתיב הרבה מומין שמיוחדים רק באדם ולא בבהמה. ועי' בבכורות מ"ג ב' דמבואר שם דמום גמור גם באדם מחללין עבודה ודווקא דבר הפוסל משום שאינם שוים בזרעו של אהרן אינו מחלל עבודה יעו"ש היטיב ודוחק לומר דרבינו כוונתו שם על המומין דאינו מומין גמורים. שוב ראיתי ומצאתי בשו"ת שבסוף ס' קהלת יעקב חלק אה"ע סי' ב' שהרגיש בזה יעו"ש היטיב (וכבר שמעתי מתרצים דרבינו סמך על הש"ס דזבחים ט"ז א' דאיתא שם מה לבע"מ שכן עשה קרבים כמקריבים יעו"ש ואי איתא הא איכא המיוחדים באדם לבד דבהם לא עשה קרבים כמקריבים ומ"מ מחללי עבודה אלא ודאי דאח"כ דלא מחללי עבודה ולכאורה דבר נכון הוא אבל מ"מ אין לבי ודעתי מתיישב בזה. הר המוריה ביאת המקדש פרק ח הלכה יז

⁸⁷ בכורות מג ע"ב ברש"י במשנה ומשנה למלך שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

**ה. כִּלּוּן דְּדָמֵי רִישֵׁה לֹאכְלָא לְפֶתַח דְּדָמֵי רִישֵׁה לְגַדְגְּלִידָא
דְּלִיפְתָא תֵּנָא וְצוּאָרוֹ עוֹמֵד בְּאַמְצַע רִאשׁוֹ מִקְבָּן ...
וּשְׂרָאשׁוֹ שְׁקוּט מִלְּפָנָיו וְסָקִיפַת מֵאַחֲרָיו ... וְצוּאָרוֹ שְׁקוּט
וְשִׁמּוּט שְׁקוּט דְּחִבֵּיָא מִחֲבָא שְׁמוּט דְּאִרִּיךְ וְשִׁמּוּט**

כל המומין המיוחדין באדם תשעים וזהו פרטן:

שמונה בראש ומהם:

הראשון – מי שאמצע קדקדו⁸⁸ שוקע למטה כמו שדחקו בידו⁸⁹. וי"א שראשו משופע לפניו באלכסון.

השני – מי שאמצע קדקדו עולה למעלה כמו ביצה⁹⁰

השלישי – מי שפאת ראשו יוצא כנגד פניו כמו מקבת⁹¹

⁸⁸ ועיין בכס"מ שרשי"י יש לו פירוש אחר במומין שבראש ואכמ"ל

⁸⁹ וכתב רבינו בפי' המשנה אכלא כלי שיש לו צואר ארוך ששואבין בו היין מהחבית וענין הדמיון הזה שיהא אמצע ראשו בולט גבוה למעלה והלפתן נגזר מלפת והוא שיהא ראשו על צוארו כראש הלפת על העלין שלה וכו'. המקבן [גזור מן המקבות והוא] שיהא ראשו כמו מקבת ויהא קדקדו גבוה למעלה. ושראשו שוקע הוא שיהא דמות ראשו כמי שנתן ידו על גובה ראשו ונתפשט עד שבלטו צדדיו וקורין אותו קובי. וסקיפס הוא שיהא אחורי ראשו בולט לצד ערפו כמו שבולטין הצדדין מהקובי עכ"ל. ולפי זה מאי שכתב רבינו מי שאמצע קדקדו שוקע למטה וכו' הוא פירוש שראשו שוקע. ומ"ש מי שאמצע קדקדו עולה למעלה וכו' הוא פירוש הכילון. ומי שראשו יוצא מאחוריו כנגד ערפו הוא פי' סקיפס ולפי זה יהיה פירוש שקיל פיסא שנראה כמי שנמל חתיכה והניחה מאחוריו. וכתב הראב"ד מי שאמצע א"א דומה שלא בא זה אלא לערבב את העולם וכו'. נראה שמעמו מפני שהוא גורם כניסת רש"י שראשו שוקע לפניו ופירש דהיינו שראשו משופע לפניו באלכסון. ובסקיפס מאחוריו פירש"י שגובה ראשו חסר מאחוריו. שקיל פיסא שנראה כמי שנימל ממנו חתיכה ונראה להראב"ד שכל החולק על פירוש דברים אלו כחולק על פירוש הגמרא ומפני כך כתב שלא תפס דרך הגמרא וזו אינה השנה שכבר יישבתי פירוש רבינו על לשון הגמרא כפי גירסתו. עוד שנית השיגו ששינה סדר המשנה וכתב שראשו שוקע תחלה ושני לו הכילון ושלישי לו המקבן ורביעי לו סקיפס וחמישי לו הלפתן וזהו שכתב ופרטיו לא באו דרך הגמרא וגם זו אינה השנה שרבינו סידר דבר עם דבר שכנגדו מי שאמצע קדקדו שוקע אצל מי שאמצע קדקדו עולה ומי שפאת ראשו כנגד פניו עם מי שראשו יוצא מאחוריו. כס"מ שם

⁹⁰ דהיינו שראשו רחב למטה וצר למעלה ככיסוי חבית (עיין פ"ז דבכורות מ"א ובמפרשים שם)

⁹¹ במפרשים במשנה בכורות פ"ז מ"א על מה דאיתא התם "המקבן" פירשו שפדחתו יוצא לחוץ וכן ערפו מאחוריו נכפטיש ומקבת שבולט לכאן ולכאן וברמב"ם כאן משמע שבולט רק לפניו

תרומוות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

הרביעי – מי שראשו יוצא מאחוריו כנגד ערפו, וי"א⁹² שגובה ראשו חסר מאחוריו, שנראה כמי שניטל ממנו חתיכה

החמישי – מי שראשו רחב ויוצא מכאן ומכאן עד שתמצא ראשו על צוארו כמו ראש הלפת על העלין⁹³ שלו. וי"א⁹⁴ שאף מי שאין ערפו בלט אחורי ראשו כלל.

שנים בצואר⁹⁵ ואלו הם:

הראשון – מי שצוארו שוקע הרבה עד שנמצא ראשו כאילו הוא מונח על כתיפיו.

השני – מי שצוארו ארוך הרבה עד שנראה כשמוט מבין כתיפיו.

**ו. ובעלי חטורות ... דאית ביה עצם כולי עלמא לא פליגי
דפסלא כי פליגי דלית ביה עצם מר סבר הא אינו שוה
בזרעו של אהרן ומר סבר קרקורא דבישרא בעלמא הוא**

שלשה בגב⁹⁶ ומהם:

מי שיצאתה חוליא משדרתו בין שבלטה לחוץ או נכנסה לפנים או נמתה לצדדין וזהו בעל חטורת

מי שתפח בשר בגבו ונעשה כחטורת אע"פ שלא זזה חוליא ממקומה הרי זה מום.

⁹² פירש"י

⁹³ דהיינו שראשו רחב למעלה וצר למטה כלפת

⁹⁴ ר"ב ותפארת ישראל בכורות פ"ז מ"א

⁹⁵ רמב"ם שם הלכה ב

⁹⁶ רמב"ם שם הלכה י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

**ז. הקרח פסול ... ואיכא דמתני אסיפא ואם יש לו ה"ז כשר
אמר רבא לא שנו אלא שיש לו לאחריו ואין לו לפניו אבל
יש לו בין לאחריו בין לפניו פסול וכל שכן שיש לו לפניו
ואין לו לאחריו ודאין לו כלל דפסול**

משמנות המומים הפוסלים בראש:

השישי – הקרח⁹⁷ שאין בכל ראשו שער כל עיקר. ואם יש בו שיטה של
שער מוקפת מאחוריו מאזן לאזן כשר.

השביעי מי שהיה השער מקיף מאזן לאזן מלפניו בלבד ושאר הראש קרח
הוא הרי הוא פסול.

השמיני – מי שהיה השער שלו מקיף את כל הראש סביב מלפניו ומאחוריו
ואין שם שער באמצע⁹⁸ גם זה קרח ופסול.

ח. והננסינ

מארבעת המומין שפוסלים בכל הגוף הרביעי⁹⁹ – הננס והוא הקצר ביותר
עד שיהיו מופלגין משאר העם.

⁹⁷ שם פרק ח הלכה א

⁹⁸ ופסק רבינו לחומרא כלישנא בתרא דספיקא דאורייתא לחומרא ולענין חילול עבודה בלא"ה לא מחלל
וכמ"כ לעיל פ"ו ה"ו יעו"ש ומ"מ נפק"מ לענין מלקות ולכאורה אם נימא דפסק כן מספק א"כ אין לוקין עליו.
הר המוריה שם. א"ה וק"ק הא דרכו של רבינו למיפסק כלישנא בתרא ואם כן לא הוי משום ספיקא וכמ"ש
ב"י או"ח תקלא אות וזב"ר אות א וביו"ד ר"ז אות לג ובמשנה למלך כלים כג יא ומעשה רקח שופר א ה
ומרכה"מ אלפנדרי ברכות י א וקהלת יעקב שבת טז ז

⁹⁹ שם הלכה יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ט. והזבלגנין פסולין לפי שאינן שוה בזרעו של אהרן ... ננסין תנינא זבלגנין איצטריך ליה לאשמועינן ומהו דתימא משום מראית העין

מאחר עשר המומים שבעינים¹⁰⁰ הוא מי שדמעיו זולפות תמיד¹⁰¹ ומי שלחלוחית נמשכת מראש עינו מכנגד החוטם או מזנב עינו מצד צדעיו.

י. ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית ... ושניטלו שיניו פסול משום מראית העין

אלו פסולין¹⁰² מפני מראית העין¹⁰³:

מי שנשרו ריסי עיניו אף ע"פ שנשאר השיער בעיקרן.

¹⁰⁰ רמב"ם שם הלכה ו

¹⁰¹ משמע שאינו פסול בבהמה אלא רק באדם ודלא כתפארת ישראל שם פ"ו אות כ אמנם עיי"ש פ"ו אות כד שכתב שמה שבמשנה חזר ונשנה פסול זה גבי אדם אע"ג שנכתב גבי בהמה (לפי פירושו שם) הוא משום שבאדם אין לו רפואה ובבהמה יש לו רפואה אמנם ברמב"ם א"א לומר כן שהרי במומים שבאדם ובבהמה כתב בפ"ו ה"ה "מחמת שירדו מים קבועים כנגד ראותיו" וא"כ לא הוי ליה להזכירו כאן כלל שמשמע שאינו שייך אלא רק באדם וע"כ צ"ל דתרי מילי הוי מי שיש לו מים בעיניו שאינו יכול לראות מחמתם וזה בין באדם בין בבהמה ומי שעניו זולגות תמיד שזה רק באדם ואפשר נמי שאינו מעכב את הראיה וצ"ע.

¹⁰² רמב"ם שם הלכה יז

¹⁰³ ומסקי' בגמ' דליכא משום מראית העין רק הנך תרתי ובתוספתא פ"ה איתא וז"ל הזבלגנין והקרחנין ושאינן להם שיניים בעלי חטוטרת כשרים אבל פסולין מפני מראית העין עכ"ל כבר אוקמה בש"ס דיחידאה הוא וכר' יהודה ור' יהודה מכשיר ג"כ בחטוטרת וכן מתיר בקרחנין. ואולי יש להגיה בתוספתא כמו הברייתא דאיתא לפנינו בש"ס שם וז"ל הקרחנין והזבלגנין (ועי' ירושלמי יומא פ"ב ה"ד יעו"ש). והנה לפי הכלל שנתן רבינו בפ"ו ה"ו דמומין המיוחדין באדם ולא בבהמה דאע"פ שהוא לוקה לא חלל עבודתו יעו"ש ומשמע דכל המומין דאיתנהו בפרק זה דינם כך וזהו תימה גדולה הא בפרשת אמור בתורה אחר אשר חשב המומין שבאדם כתוב ולא יחלל את מקדשי וכו' דמבואר מזה שאם עבד חילל ושם כתיב הרבה מומין שמיוחדים רק באדם ולא בבהמה. ועי' בבכורות מ"ג ב' דמבואר שם דמום גמור גם באדם מחללין עבודה ודווקא דבר הפוסל משום שאינם שווים בזרעו של אהרן אינו מחלל עבודה יעו"ש היטיב ודוחק לומר דרבינו כוונתו שם על המומין דאינו מומין גמורים. שוב ראיתי ומצאתי בשו"ת שבסוף ס' קהלת יעקב חלק אה"ע סי' ב' שהרגיש בזה יעו"ש היטיב (וכבר שמעתי מתרצים דרבינו סמך על הש"ס דזבחים מ"ז א' דאיתא שם מה לבע"מ שכן עשה קרבים כמקריבים יעו"ש ואי איתא הא איכא המיוחדים באדם לבד דבהם לא עשה קרבים כמקריבים ומ"מ מחללי עבודה אלא ודאי דאה"נ דלא מחללי עבודה ולכאורה דבר נכון הוא אבל מ"מ אין לבי ודעתי מתיישב בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ומי שניטלו שיניו.

יא. אין לו גבינין או אין לו אלא גבין אחד זהו גבן האמור בתורה ... שגבינין שוכבין ... גבן שיש לו גבינין הרבה

חמשה בגבות¹⁰⁴ העין ואלו הן:

הראשון – מי שאין לו שיער בגביניו והוא גבן האמור בתורה.

השני – מי שגביניו שוכבין דהיינו שמרוב אורכם מוטלים על עיניו¹⁰⁵.

השלישי – מי שאין לו אלא גבין אחד¹⁰⁶.

הרביעי – מי שיש לו גבינין יתר על שנים.

החמישי – מי שאחד מגביניו משונה מחבירו בין ששערו של זה ארוך ושערו של זה קצר בין ששערו של אחד שחור ושערו השני לבן או אדום הואיל ויש ביניהם שינוי זה הרי זה פסול.

יב. המפלת בריה שיש לה שני גבין ושתי שדראות ואמר רב באשה אינו זולד בבהמה אסור באכילה

כבר התבאר במסכת חולין דף ס: שהשוחט¹⁰⁷ את הבהמה ומצא בה בריה שיש לה שני גבין ושני שדראות, אף על פי שיש לו פרסה או פרסות אסורה, שזו היא השסועה הנאמרת בתורה שאסורה, דכי אנמריה רחמנא למשה את השסועה לאיסורא דכתיב (דברים יד פסוק ז) אַךְ אֵת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּעֵלֵי הַגֶּרֶה וּמִמִּפְרִי־הַפֶּרֶסָה הַשְּׁסוּעָה וְגו', על כרחך במעי אמו אנמריה

¹⁰⁴ רמב"ם שם הלכה ד

¹⁰⁵ ר"ב שם מ"ב וברמב"ם שם כתב ומוטלים על עפעפיו ופסולים כל זמן שלא גלחם (תפארת ישראל שם אות טו)

¹⁰⁶ בתפארת ישראל שם אות יד פי' "ר"ל אפ' ב' הגבינים מתחברים יחד ממעל לחוטם ונראים כגבן אחד

¹⁰⁷ שו"ע ונו"כ יג ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

שלא יהא ניתר בשחיטת אמו, דאי לאחר שנולד פשיטא שאסור, שהרי אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת כשיצא לאויר העולם והרי הוא נבילה¹⁰⁸.
אשה שהפילה¹⁰⁹ ולד שיש לו שני גבין ושתי שדרות, אינו ולד ואין אמו ממאה לידה.

יג. אלא בשדרתו עקומה

משלשה מומין שבגב¹¹⁰ מי ששדרתו עקומה. ונראה כיש לו שדראות או גבין הרבה¹¹¹.

יד. החרום פסול איזהו חרום הכוחל שתי עיניו כאחת שתי עיניו למעלה ושתי עיניו למטה עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה רואה את החדר ואת העלייה כאחד סכי שמש והזגדן והצירן

אחד עשר מומים בעינים¹¹², ואלו הן:

הראשון – מי שהיו שתי עיניו למעלה מן המקום הראוי להם קרובות מפרדתו.

השני – מי שהיו שתי עיניו למטה ממקום הראוי להם.

השלישי – יבואר להלן דף מד. מי שהיו שתי עיניו עגולות ואינם נמשכות באורך מעט משאר העינים.

¹⁰⁸ לבוש וש"ך שם בא ועיין תבו"ש כג כתב הפרי חדש (ס"ק י"ח) דשסועה דכ"ע יכול לחיות קצת, ואפשר עד ח' ימים, והשיג אש"ך (ס"ק כ"א) דכתב דאינו יכול לחיות אפילו שעה אחת. ובחנם השיגו, דזה לשון הרי"ף פרק בהמה המקשה (כ"ה ע"א), בריה בעלמא ליתה, ומחייא לא חיי מכי נפיק לאויר העולם, עכ"ל. וכן משמע מלשון הרי"ן (ד"ה וכי אנמריה רחמנא למשה) שכתב דבמעו אמו אנמרינן דבלאו הכי לא משכחת לה, עכ"ד. ולא כתב דבלאו הכי לא הוה צריך לאנמורי אף על גב דחיי כיון דאינו מתקיים, אלמא דסבירא ליה דלא חיי כלל.

¹⁰⁹ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק י הלכה יא

¹¹⁰ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ח הלכה י

¹¹¹ כס"מ מרש"י, וקצת צ"ע שרבינו שרק הזכיר ששדרתו עקומה האיך נדע כמה עקמומותו לפסלו

¹¹² רמב"ם שם הלכה ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

הרביעי – מי שעניו מוורות והן יוצאות כעיני הנמר וכמי שהוא מסתכל בעת שכוּעס כעס הרבה.

החמישי – יבואר שם להלן מי שעניו גדולות הרבה כשל עגל.

השישי – גם שם מי שעניו קטנות כשל אווזו השביעי מי שדמעו זולפות תמיד¹¹³.

החמישי – מי שלחלוחית נמשכת מראש עינו מכנגד החוטם.

השישי – או מזנב עינו מצד צדעיו.

השביעי – מי שמקבץ ריסי עניו ועוצמן מעט בשעה שרואה אור או בשעה שהוא רוצה לרקדק בראיה.

השמיני – מי שראית עינו מעורבבת עד שרואה את החדר ואת העלייה כאחת ויודע דבר זה בעת שידבר עם חבירו ונראה כאילו הוא מסתכל באיש אחר.

התשיעי – מי שאחת מעיניו משונה מחברתה בין במקומה.

העשירי – בין במראה כגון שהיתה אחת שחורה ואחת פתוכה.

האחד עשר – או אחת קטנה ואחת גדולה הואיל ויש בין שתיהן שינוי מ"מ פסול.

טו. חרום שחוטמו שקוע חוטמו סולד חוטמו בולם חוטמו נוטף

¹¹³ משמע שאינו פסול בבהמה אלא רק באדם ודלא כתפארת ישראל שם פ"ז אות כ אמנם עיי"ש פ"ז אות כד שכתב שמה שבמשנה חזר ונשנה פסול זה גבי אדם אע"ג שנכתב גבי בהמה (לפי פירושו שם) הוא משום שבאדם אין לו רפואה ובבהמה יש לו רפואה אמנם ברמב"ם א"א לומר כן שהרי במומים שבאדם ובבהמה כתב בפ"ז ה"ה "מחמת שירדו מים קבועים כנגד ראותיו" וא"כ לא הוי ליה להזכירו כאן כלל שמשמע שאינו שייך אלא רק באדם וע"כ צ"ל דתרי מילי הוי מי שיש לו מים בעיניו שאינו יכול לראות מחמתם וזה בין באדם בין בבהמה ומי שעניו זולגות תמיד שזה רק באדם ואפשר נמי שאינו מעכב את הראיה וצ"ע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ששה בחוטם¹¹⁴ ואלו הן:

הראשון – מי שעיקר חוטמו שוקע¹¹⁵ אע"פ שאינו כוחל¹¹⁶ שתי עיניו כאחת¹¹⁷ וזה חרום האמור בתורה.

השני – מי שאמצע חוטמו בולט¹¹⁸ למעלה

השלישי – מי שעוקץ חוטמו נוסף למטה דהיינו שהוא ארוך ותלוי למטה¹¹⁹ הרביעי – מי שחוטמו עקום לצד אחד.

החמישי – יבואר להלן דף מד. מי שחוטמו גדול מאיבריו.

השישי – מי שחוטמו קטן מאיבריו וכיצד משערין אותו באצבע קמנה שעל ידו אם היה חוטמו גדול ממנה או קטן ממנה הרי זה מום.

¹¹⁴ רמב"ם שם הלכה ז

¹¹⁵ שבהיותו שוקע אין בו רק הנחירים ואין בו צורת פנים (מלבי"ם שם אות מח)

¹¹⁶ דהיינו אע"ג שאם רוצה לצבוע עיניו במכחול אינו יכול להעביר במשיכה אחת בלא שיעכבו החוטם פסול וכדעת ת"ק בתו"כ אמור פ"ג אות מח ודלא כאבא יוסי שפוסל דוקא בכוחל שתי עיניו כאחת

¹¹⁷ ובגמרא תנו רבנן חרום שחוטמו שוקע וכו' רבי יוסי אומר אין חרום אלא הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלגת אף על פי שאינו כוחל שתי עיניו כאחת ופירש"י שוקע למעלה בין עיניו ומאחר שהוא סתם במתני' כרבי יוסי ומחלוקת בברייתא הוה לן למיפסק כרבי יוסי וכסתם דמתני' ויש לתמוה על רבינו שלא פסק כן ואפשר שפסק כן מפני ששנויה בלשון תימה הפלגת משמע דלאו סברא היא ולכך הביאו בגמרא אותה ברייתא לגלות דלא קי"ל כהיא סתם מתני'. כס"מ

¹¹⁸ אולי גורם במקום חוטמו בולם שם בש"ס ובת"כ חוטמו בולט. אי נמי מפרש חוטמו בולם נפוח כמו שפי' לעיל פ"ז ה"ז ומ' פ"ו ורגליו מבולמות והיינו שהי' בולט כמו נפוח לחוץ ועיי"ש תוס' מ' ב' ד"ה פ"ו בלום וכו' יעו"ש שמביא ראיה מכאן להוכיח כי בלום פירושו סתום אמנם לרבינו אין משם שום ראיה ואדרבה ראיה לפירושו והבן. הר המוריה

¹¹⁹ מלבי"ם שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

